

บทที่ 5

การวิเคราะห์รอยสักกับการสร้างอัตลักษณ์ในวิถีชีวิตร่วมสมัย

ในบทนี้ ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของการสักที่มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ของผู้ที่มีรอยสัก เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของบุคคลที่มีรอยสักในสังคมไทยร่วมสมัย โดยแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

5.1 รอยสัก: อัตลักษณ์จากสื่อ

5.2 อัตลักษณ์บนเรือนร่างจากรอยสัก

5.1 รอยสัก: อัตลักษณ์จากสื่อ

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากรอยสักของแต่ละบุคคล มิได้เกิดมาจากสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ได้รับมาจากสื่อสัญลักษณ์ (Sign) รอยสัก ที่มีความสัมพันธ์ผูกติดมากับความเป็นพ่อ เป็นเพื่อน เป็นสามี-ภรรยา และสื่ออื่น ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ นิตยสาร โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ ฯลฯ นำมาซึ่งอัตลักษณ์จากรอยสักที่ตนพึงปรารถนาให้ปรากฏอยู่บนร่างกาย ที่จะเห็นได้จากอัตลักษณ์รอยสักจากสื่อในกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

อัตลักษณ์รอยสักจากเพื่อน

โน้ต อัตลักษณ์จากรอยสักของโน้ต เกิดขึ้นครั้งแรก จากกลุ่มเพื่อนที่ชักชวนกันไปสัก “ผมสักลายมังกรตั้งแต่อยู่ม.5ที่หัวไหล่ข้างขวา ตอนแรกทีไปสัก ก็ไปกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเพื่อน ๆ จะสักกันก่อน จากนั้นเพื่อนก็ชวนผมสัก...ผมก็เลยสัก เพราะเห็นเพื่อน ๆ สักแล้ว มันก็สวยดี อยากสัก...ก็เลยสัก” ซึ่งรอยสักของโน้ตที่ได้รับ ปราศจากซึ่งความหมายเช่นเดียวกับยู้ย

ยู้ย “ยู้ยได้รับอิทธิพลจากสื่อ ที่เห็นมาจากเพื่อนเค้าสักกัน แต่ไม่ได้เลียนแบบนะ แต่เคยเห็น เคยอะไรอย่างเงี้ยคะ แล้วก็รู้จักกับพี่ที่ร้านสัก ยู้ยไปหาเค้าบ่อย ๆ ก็เห็นอะไรอย่างเงี้ย”

ตอนที่ตัดสินใจสัก “คิดประมาณวันเดียวอะ...คือคิดเมื่อวาน แล้ววันนี้สักเลย พอไปถึงที่ร้าน ก็เปิดหนังสือรอยสักดูเลย แล้วก็บอกช่างว่า เอาอันนี้ ลายนี้ อย่างเงี้ย ถามว่ามันสำคัญไหม มันสวย มันทำให้เรารู้สึกว่าเฮ้ย!...สวยดี อย่างเงี้ยมากกว่า”

“เรื่องความหมายในรอยสักยู้ยไม่มี...ไม่มีเลย อยากสักจริง ๆ อารมณ์นั้นนะ อยากสักก็สักเลย”

จากข้อความข้างต้นของกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่า สื่อที่ได้รับจากเพื่อนที่มีรอยสัก เมื่อได้รับคำชักชวน มีแรงจูงใจจากการเห็นความงามของรอยสัก หรือมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างช่างสัก

ภายในร้านสักเป็นเวลาบ่อยครั้ง จะเห็นได้ว่า สื่อ สามารถทำหน้าที่ที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อให้บุคคลเหล่านั้น ทำการสักได้อย่างฉับพลัน โดยมีได้ผ่านการคิด หรือไตร่ตรองไว้ก่อน ซึ่งในกรณีนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องสื่อที่กาญจนา แก้วเทพ (2545) ให้คำอธิบายว่า “สื่อมีอิทธิพลอย่างมากมหาศาลต่อผู้รับสาร” โดยแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวเรียกว่า “ทฤษฎีเข็มฉีดยา” หรือ “ทฤษฎีกระสุนปืน” ที่เชื่อว่า สิ่งใดที่ปรากฏในสื่อ จะสามารถพุ่งเข้าใส่ผู้รับสารได้อย่างเห็นผลในทันที นั่นแสดงให้เห็นว่า สื่อมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อให้ทำการสักเพียงปัจจัยเดียว

แต่ในขณะที่เดียวกัน กรณีศึกษาของพื่อน้ำเต้า เบงค์ และ โจ มีความแตกต่างไปจากกรณีของ โน้ต และ ชูย์ที่ว่า สื่อมิได้มีอิทธิพลเพียงปัจจัยเดียวที่จะส่งผลกระทบต่อขึ้นอย่างฉับพลันได้ หากทว่าสื่อ นั้น จะทำงานได้ผลก็ต่อเมื่อมีปัจจัยอื่น ๆ เข้าร่วมอยู่ด้วย ทั้งนี้ จะเห็นได้จากกรณีศึกษาของพื่อน้ำเต้า เบงค์ และ โจ ที่กล่าวว่า

พื่อน้ำเต้า “เพื่อนมีรอยสักเกือบทุกคน เราเห็นเพื่อนสักใจ เราก็เลยไปสัก เพื่อนคนนี้ก็คือ คนที่เวลาเรามองใคร เราก็อยากจะเป็นคนนั้นอะ ใรรอยสัก...เป็นIdolของเรา

แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะเอามาเสียทั้งหมด เราจะเลือกIdolในแต่ละประเภท ในแต่ละเรื่องอะไรอย่างเงี้ย ซึ่งเพื่อนคนนี้...เรามองเค้าว่า เค้าเป็นตัวของตัวเองสูงมาก คือเค้าเป็นอิสระจิงเลย เค้าชอบทำเนอะอะไรอย่างเงี้ย”

“พอเห็นรอยสักที่เค้าสักมาแล้ว เราชอบมาก ก็มองว่าเฮ้ย!...มันสวยเนอะ แล้วจากนั้นเราก็หาข้อมูลเกี่ยวกับรอยสักมาตลอด จนได้รอยสักเป็นรูปดอกไม้ ใบไม้ที่ต้นแขนซ้าย”

อัตลักษณ์จากหนังสือรอยสัก

เบงค์ “รอยสักของผม ๆ ดูจากหนังสือบ้าง คิดลายเองบ้างว่าเฮ้ย!...ตรงนี้น่าจะเป็นแบบนี้ นะ ก็เอามาAppliedบ้าง อะไรบ้าง เพราะส่วนมากรอยสักลายมังกรที่ออกมา จะเห็นเป็นแนวฝรั่ง ก็เลยรู้สึกว่ามันอาจจะเปลี่ยนไป เพราะฉะนั้น รอยสักลายมังกรของผม จึงออกมาเป็นลายแนวญี่ปุ่น เพราะเห็นลายญี่ปุ่นที่เค้าสักกัน จะลงเงาสวย เน้นเงา เน้นมิติอะไรอย่างเงี้ย”

อัตลักษณ์รอยสักจากศิลปินนักร้อง และบุคคลภายในครอบครัว

โจ กล่าวถึงอัตลักษณ์จากรอยสักว่า “มาจากนี้เลย...นักร้องฝรั่ง ดูจากมิวสิกวิดีโอ มั้ง หนังกี่ มั้ง คือเห็นแล้วแม่ง...แบบ เฮ้ย!...พวกไอ้เหี้ยนี้แม่ง...แท้หว่า พวกRed hot, Green day¹ อะไร

¹ นักดนตรีจากฝั่งทางตะวันตก มีแนวเพลงในลักษณะ Alternative, Rock, Pop Punk ซึ่งมีชื่อเต็มของวงดนตรีนี้ว่า “Red Hot Chili Papers และ Green day”

อย่างเงี้ย แล้วอีกอย่างคือเห็นปุ้สั๊ก รูปทรงมันคล้าย ๆ ลายกราฟฟิค เห็นครั้งแรกแล้วแบบ...โคตร โดนเลยอะ”

“แล้วตอนที่สักนิ้วเป็นรูปแรก ผมฟังเพลงแนวเฮฟวีเมทัลล ส่วนใหญ่นักดนตรีเพลงแนวนี้ ถ้าก็จะสักกัน ผมก็เลยมีชะหน่อย เพราะมันดูแบบว่า...เฮฟวี...หนักแน่นอะไรเงี้ย”

ซึ่งลายต่อมาใจได้สักที่ขา โดยลวดลายที่สักนั้น โจกล่าว่า “ก็ไปดูจากแบบอะแหละ...แล้ว ก็เอามาAdaptอีกครั้ง”

แต่กว่าจะออกมาเต็มรอบขา โจได้กล่าวถึงเหตุของการสักจนเต็มรอบขาครั้งนี้ว่า “ตอนสัก เพื่อนมันก็มีแนะนำนะว่า”

“เฮ้ย!...ว่าแม่ง...มันจะเต็มขาแล้วนะเว้ย!...” เพราะตอนแรก ลายมันจะครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไซ่ปะ มันก็บอก...

“เฮ้ย!...กูว่าแม่ง...น่าจะเต็มขเลยนะ...รอบเลยดีกว่า...”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยจากการคิด การสร้างสรรค์ให้รอยสักปรากฏบนเรือนร่าง คือปัจจัย จากสื่ออีกรูปแบบหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักให้ปรากฏบนเรือนร่าง ที่มีได้เกิดจากสื่อที่ได้รับจากเพื่อนเพียงปัจจัยเดียว ซึ่งจะสามารถทำการสักได้อย่างจับพลัด ทั้งนี้ ต้อง ผวนกับความเข้าใจเรื่องร่างกายจากรอยสักด้วย ดังนั้นจะเห็นได้จากคำกล่าวของกรณีศึกษาถึงความ เข้าใจเรื่องร่างกายจากรอยสักนี้ว่า

พีน้าเต้า “ก็ดูมาก่อนเลยว่า เป็นลายอะไร เป็นดอกไม้เน...แต่จะเป็นดอกอะไร แล้ว ตำแหน่งคือ จะไม่สักที่อื่นเลย เอาที่หัวไหล่เนี่ยแหละ เพราะว่าจะปิดก็ได้จะโชว์ก็ง่าย”

แบงค์ “มันเป็นพื้นที่ ๆ ก่อนข้างลับที่สุดใจ (ที่หลัง) เปิดเผยเฉพาะอยู่บ้าน แล้วก็ไม่ค่อยได้ โชว์ และเป็นพื้นที่ ๆ สามารถต่อลายได้ แล้วก็ต่อลายไปเรื่อย ๆ”

โจ “รูปแรกที่สักนิ้ว ตอนแรกกะว่า ไหน ๆ จะสักทั้งทีก็ให้มันเห็น ๆ ไปเลย แต่พอโต ขึ้นมาเรื่อย ๆ บางทีก็ดูไม่ค่อยดี เพราะมันเห็นชัดเกินไปหน่อย แล้วต่อมาที่สักขานี้...ตั้งใจให้อยู่ ตรงขเลย เพราะในช่วงแรก ๆ ตำแหน่งนี้ไม่ค่อยมีใครสัก อย่างตำแหน่งที่ฮิตของผู้ชายไทย ผู้หญิงไทย จะสักที่หัวไหล่ ก็เลยเลือกสักที่ขา เพราะที่หัวไหล่มีคนสักกันจนเกลื่อน”

โน้ต “มาถึงสักเลย...ตำแหน่งก็เอาตรงนี้เลย (ที่หัวไหล่) ไม่ได้มีการศึกษาถึงข้อมูลของ ลาย และตำแหน่งที่จะสัก” เช่นเดียวกับยู้ย

ยู้ย “ไม่กะ...สักเลย ซึ่บับ!...เอาเลย แบบว่าชอบ...อยากสักตรงนี้ (ที่ขา) อย่างเดียวเลย เพราะการสักที่ตัวมันเหมือนคนอื่น และการสักบนตัวมันเจ็บ กลัวเจ็บด้วย”

ในความเข้าใจเรื่องร่างกายจากรอยสัก จะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างที่อยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์จากกระบวนการทางความคิด ความเชื่อ และสื่อในบริบทต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลต่อการทำการสัก ที่จะนำมาซึ่งการสร้างอัตลักษณ์บนเรือนร่างจากรอยสัก ดังจะกล่าวถึงในประเด็นดังต่อไปนี้

5.2 อัตลักษณ์บนเรือนร่างจากรอยสัก

การสร้างอัตลักษณ์ที่ปรากฏบนเรือนร่างจากรอยสัก มีความหลากหลาย และเลื่อนไหลที่ไม่ตายตัวหยุดนิ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับกรณีปฏิบัติสัมพันธ์ในบริบทแวดล้อมของสังคม ที่เป็นผลทำให้อัตลักษณ์จากรอยสักถูกปรับเปลี่ยน และแปลงรูปไป ดังจะกล่าวถึงในประเด็นต่อไปนี้

อัตลักษณ์จากรอยสักของความเป็นHardcoreที่ไม่ใช่Hardcore

ความแตกต่างที่ไม่ต้องการเหมือนกับบุคคลอื่น ทำให้ผู้สร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมาผ่านการแต่งกาย แต่งหน้า ประกอบกับรอยสักที่ปรากฏบนเรือนร่าง จึงเป็นเหตุให้เมื่อบุคคลที่พบเห็นการนำเสนออัตลักษณ์ของผู้ จะถูกมองว่าเป็นคนดูแรง² ๆ โดยเริ่มต้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนพี่ชาย “เวลาเราไปเจอกับเพื่อน ๆ หรือรุ่นพี่ของเค้า เค้าจะให้เราพยายามปิดรอยสักเอาไว้ เพราะเค้าไม่อยากจะให้คนอื่นมองเราไม่ดี ไม่อยากให้เราถูกมองว่าเราเป็นคนดูแรง ๆ แต่ก็ถูกมองไปแล้วจากเพื่อนของพี่ที่มองผู้ว่า “เฮ้ย!...น้องมึงแรงวะ” จึงทำให้พี่ของผู้เกิดความรู้สึกอาย และต่อว่าผู้จากการที่สร้างอัตลักษณ์นี้ขึ้น

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น มิได้เกิดมาพร้อมกับสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของผู้ ที่เริ่มขึ้นจากการแต่งกาย แต่งหน้าเขียนขอบตาดำ ที่ให้ความรู้สึกถึงความชัดเจน (Hardcore) ในอัตลักษณ์ตนเองเพิ่มขึ้น โดยผู้กล่าวว่า “จากที่แบบ...Hardcoreน้อยอยู่แล้ว พอมีรอยสักปั๊บ!...โอ้โห!...แหม่ง...ใช่เลย” ซึ่งเป็นคำกล่าวตอกย้ำอัตลักษณ์ของตน ที่แสดงถึงความเป็นHardcoreอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากบริบทรอบข้างของบุคคลในครอบครัว ที่มองว่าผู้เป็นคนดูแรง ๆ แล้ว ยังมีบุคคลรอบข้างจากที่ทำงานของผู้ ได้กล่าวตอกย้ำเป็นเสียงเดียวกันถึงอัตลักษณ์ของผู้ที่กล่าวว่า “อย่างเพื่อนผู้ที่ทำงานด้วยกัน เล่าให้ฟังว่า”

² คำว่า “แรง” ในที่นี้หมายถึง เป็นบุคคลที่มีลักษณะ มีความมั่นใจในตัวเองสูง จัดจ้านในการกระทำของตนเอง ที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงในด้านสภาวะทางอารมณ์ หรือกิริยาท่าทางในการแสดงออก เช่น การพูดจากระโชก โชกฮาก ฯลฯ เป็นต้น

“มึงทำงานที่สวนนมหรือ”

“แล้วอีเจ้านั้นเป็นยังไงมั่งวะ”

“ที่มันเขียนขอบตาดำ ๆ ที่มันสักอะ”

“ทำไมวะ”

“กูว่ามันน่ากลัว...คูมันแรง ๆ เจอมันทีวอม³บ่อย”

จากข้อความดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของยูัย ที่จะสามารถระลึกถึงต่อตนเองได้ว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับบุคคลอื่น ผ่านการมองตนเองและคนอื่นมองเราในขณะนั้น (อังกาโน พิศิยฎ์ คุณวโรตม์, 2546, น. 306)

ซึ่งหากกล่าวอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เป็นเรื่องของความเข้าใจ และรับรู้ที่เราเป็นใคร และคนอื่นเป็นใคร นั่นคือการกอรปขึ้น และดำรงอยู่ว่าเรารับรู้เกี่ยวกับตัวเองอย่างไร (Jenkins 1996: pp. 3 - 4 อังกาโน ประสิทธิ์ ลิปริษา, 2547, น. 33) ฉะนั้น จึงมีการโต้แย้งของการกอรปขึ้น จากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของยูัยที่กล่าวว่า

“ไม่เคย...ไม่แรง เป็นคนไม่ค่อยโหดโผน ไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไมถึงออกมาในรูปแบบนี้ คือจริง ๆ แล้วไม่ใช่อย่างเงี้ย ถ้าถามว่าไปทำอะไรนอกจากสูบบุหรี่กินเหล้าไหม ก็ไม่เคย มากสุดเป็นผู้หญิงคือจะให้ Limit แค่นี้จริง ๆ จะไม่ลองอะไรเลย ไม่คิดที่จะลองด้วย

และการแต่งตัวก็ไม่ได้ Over เราแต่ง เพราะเราชอบแต่ง บางครั้งเราก็อยากจะเป็นผู้หญิงออกแนวเปรี้ยว ๆ หรือบางครั้งก็อยากจะทำเป็นแบบดูแนว⁴ ๆ มันก็แล้วแต่อารมณ์ ไม่ได้แรงตามนั้น ที่เป็นผู้หญิงดูแล้วโหย!...ชอบความรุนแรง พุดจากระโหกโหกฮากอะไรอย่างเงี้ย...ไม่ใช่”

ดังนั้น อัตลักษณ์ของความเป็น Hardcore ที่ไม่ใช่ Hardcore ที่เกิดจากการโต้แย้งในความเป็นอัตลักษณ์จากรอยสักของยูัย จึงถือได้ว่า เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์จากตัวเรากับบุคคลอื่น และสังคมที่เราอาศัยอยู่ ฉะนั้น อัตลักษณ์จึงเกี่ยวข้องกับการมองตัวเราเองที่ว่า “ฉันมองตัวเองอย่างไร และคนอื่น ๆ มองฉันอย่างไร”

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกำหนดตำแหน่ง (Position) ที่ระลึกถึงทางสังคม ที่เกิดขึ้นจากคนอื่นรับรู้ด้วย มิใช่แค่ตัวเราเท่านั้น

³ คำว่า “วอม” เป็นสถานบันเทิงที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มวัยรุ่น มีชื่อเต็มเรียกว่า “Warm up Pub and Restaurant” ในจังหวัดเชียงใหม่

⁴ คำว่า “แนว” ในที่นี้หมายถึง การแต่งกายที่ผ่านการสร้างสรรค์จากเสื้อผ้า ที่นำมา Mix & Match or Adaptation ให้แตกต่างจากบุคคลอื่น นำมาซึ่งรูปแบบเฉพาะของตน

ดังนั้น การที่เรามองตัวเองอย่างไร และจากที่คนอื่นมองเรานั้น อาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป (อ้างแล้ว พิเศษณ์ คุนหวโรตม์, 2546, น. 307) ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีศึกษาของยู้งดังกล่าว

อัตลักษณ์กับทุนทางกายภาพจากรอยสัก

แต่เดิมอัตลักษณ์ของพื่อน้ำเต้าที่ได้รับคือ อัตลักษณ์ความเป็นบุคคลเพศที่สาม หรือที่เรียกว่า “ทอม” ซึ่งถูกหยิบยื่นจากบุคคลรอบข้างที่พบเห็น เนื่องจากกลุ่มเพื่อนสมัยเรียนในวัยเด็ก พื่อน้ำเต้ากล่าวว่า “มีแต่เพื่อนเป็นทอม ประกอบกับบุคลิกลักษณะนิสัยเป็นคนหัว ๆ” ดังนั้น จะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์ที่พื่อน้ำเต้าได้รับจากความเป็น “ทอม” ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากบริบทรอบข้างทางสังคม ด้วยการจำแนกแยกแยะความแตกต่างเรื่องบุคลิกภาพของความเป็นเพศที่สาม ซึ่งพื่อน้ำเต้าถูกจัดกลุ่มและถูกเหมารวมว่ามีอัตลักษณ์ของความเป็น “ทอม” บุคคลหนึ่งภายในกลุ่ม

ซึ่งพื่อน้ำเต้ากล่าวถึงอัตลักษณ์ของตนว่า “ไม่ใช่ทอม ไม่ใช่เลย เราเป็นผู้หญิง” ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พื่อน้ำเต้าค้นหาอัตลักษณ์ (Identity) จากสัญลักษณ์ (Sign) รอยสัก เพื่อที่จะแสดงถึง (Represent) ความเป็นผู้หญิงที่ว่า รอยสัก เปรียบเสมือนสารอันหนึ่งที่จะอ้างอิงถึง (Reference) ได้ว่า ตนมิได้เป็นบุคคลเพศที่สามดังกล่าว

ดังนั้น รอยสักที่พื่อน้ำเต้าได้รับจึงมีลักษณะเป็นรูปดอกไม้ และใบไม้ที่หัวไหล่ด้านซ้าย เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้หญิง จากการเลือกลายสักของพื่อน้ำเต้าที่กล่าวว่า

“เมื่อก่อน เป็นคนหัว ๆ เลยอยากเป็นผู้หญิงบ้าง จึงเลือกรูปดอกไม้จากแบบของทางร้านสัก ด้วยรูปแบบดูไม่หวานเกินไป แล้วก็ไม่หัวเกินไปนัก และด้วยลวดลาย ไม่น่าจะทำให้เราเบื่อง่าย เพราะลายดอกไม้ที่เลือก มีความเป็นเหลี่ยมเป็นมุม จึงตัดสินใจเลือกลายนี้”

รอยสักลายที่สอง ด้านหลังบริเวณเอวของพื่อน้ำเต้า เป็นการสักทับรอยแผลผ่าตัด มีลักษณะเป็นประเภทลายไม้เลื้อย

เหตุที่พื่อน้ำเต้าสักเพราะไม่ต้องการตอบคำถามกับเพื่อน ๆ ที่พบเห็นรอยแผลเป็นที่ว่า

“เคยไปนั่งที่ไหนก็ไม่รู้อะคะ แล้วเพื่อนเห็นรอยแผลเป็น”

“เฮ้ย!...เต้าเป็นอะไร”

“มันเกิดคำถาม”

“ทำไมถึงเป็นอันนั้น ทำไมถึงเป็นอันนี้”

ดังนั้น พื่อน้ำเต้าจึงสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักเพิ่ม เพื่อรอยแผลเป็นจะไม่เป็นคำถามอีกต่อไป โดยการเลือกลายที่สองนี้ เป็นการสักที่พื่อน้ำเต้าเป็นคนให้รายละเอียด (List) กับช่างสักคนใหม่ว่า

“เนี่ย...กับบุคลิกเราเนี่ย...น่าจะเป็นแบบไหนได้”

เมื่อช่างสักลายออกมาแล้ว ทำให้พื่อน้ำเต้ารู้สึกประทับใจ และพึงพอใจกับรอยสักนี้ว่า “รู้สึกลายมันหวานมากเหมือนกันนะ”

“แล้วมันก็ดูเหมือนกับความอ่อนโยนอะไรอย่างงั้น”

“ซึ่งพอเปลี่ยนมาเป็นรอยสักปั๊บ!...เพื่อนที่เห็นรอยสัก ที่สักทับรอยแผลเป็นที่บอกกว่า”

“เฮ้ย!...เก๋ดี”

“แล้วจากนั้นก็ไม่มีคำถามอีกเลย ทำให้เราตอบคำถามน้อยลง”

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ร่างกายของแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่ไม่มีการสร้างเสร็จสมบูรณ์ (Pierre Bourdieu อ้างใน สายพิณ ศุพุทรมงคล และคณะ, 2541, น. 36) จึงทำให้พื่อน้ำเต้าคิดค้นหาสร้างอัตลักษณ์ (Identity) จากรอยสัก เพื่อที่จะอ้างอิง (Reference) ถึงตัวตนของความเป็นผู้หญิงที่มีความอ่อนหวาน และอ่อนโยน ซึ่งพื่อน้ำเต้าได้นำเสนออัตลักษณ์ความเป็นผู้หญิงนี้ผ่านรอยสัก

และนอกจากนี้ สัญลักษณ์ (Sign) ที่ติดมากับร่างกายจากรอยแผลผ่าตัดที่ไม่พึงประสงค์นั้น ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่นเดียวกับท่วงท่ากายภาพจากเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า ท่วงท่ากายภาพดังกล่าว สามารถขึ้น และลงได้ (Pierre Bourdieu อ้างแล้ว สายพิณ ศุพุทรมงคล และคณะ, 2541, น. 36) โดยจะเห็นได้จาก การสักทับรอยแผลเป็นเดิม ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าให้กับท่วงท่าร่างกายของตนเอง

อัตลักษณ์จากรอยสักที่เลื่อนไหลจากบรรทัดฐานทางสังคม

อัตลักษณ์จากรอยสักของโจ เริ่มขึ้นจากการสักตัวเองด้วยวิธีการสักมือ ในตอนนั้น โจมีอายุเพียง 15 ปี ซึ่งลายต่อมาโจได้สักที่ขาข้างขวาเพิ่มขึ้น ประกอบกับเป็นผู้สักให้แก่เพื่อน ๆ ภายในกลุ่มของตนอีกด้วย โดยโจกล่าวว่า

“เพื่อนมันก็จะมีคนละ 2 ไหล่ ตรงสะบัก สักเต็มหลังบ้าง หรือบางคนก็สักที่ขา เวลาถอดเสื้อเตะบอลกันแต่ละครั้ง ก็จะเห็นลายพร้อยไปทั่วตัว เดี่ยวชอยโน้น ชอยนี้ มาทาบตามตัวให้ไปสักให้มัน ก็ไปมัน ไม่ไปมัน แล้วแต่ลายด้วย บางครั้งลายมันปัญญาอ่อน...แมงก็ไม่สัก”

ดังนั้น การสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักให้กับตนเอง และผู้อื่น จึงเป็นเหตุให้โจได้รับอัตลักษณ์จากผู้คนในระแวกบ้านว่า “เค้าว่าผมเป็นเด็กเลว เป็นหัวโจกแก๊งเด็กหี้อยู่ในชอยมัน พากันสักเลอะเทอะมัน”

แต่เนื่องด้วยกาลเวลา ทำให้ส่วสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับอัตลักษณ์ ที่ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว (ฉลาดชาย รมิดานนท์ อ้างใน สมหมาย ชินนาค, 2547, น. 150) อัตลักษณ์มีความ

หลากหลายมิติอย่างเป็นพลวัต ซึ่งจะมีการเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ ดังคำกล่าวของโจที่พูดถึงอัตลักษณ์ของตนในปัจจุบันนี้ว่า

“แต่เดี๋ยวนี้อ๊ยย!...ตั้งแต่มาเรียนป.โทเนี่ย เปลี่ยนทัศนคติกันหมดละ บางครั้งผมกลับไปเยี่ยมบ้าน ก็จะมาถามว่า”

“ไปอยู่ไหนเนี่ย”

“อ้อ!...เรียนโทอยู่ครับ”

“อ้อ!...เรียนโทแล้วหรือ...ไวเนาะ”

“เป็นเมื่อก่อนนี่อ๊ยย!...ตาหางยังไม่มองเลย นั่งโต๊ะหินอ่อนหน้าบ้านก็ไม่ได้ ไล่ตะเพิดค่าแหลกลานนะ”

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์จากรอยสักของโจ ถูกครอบงำจากวาทกรรมเดิมที่ว่า เมื่อมีรอยสักจะถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี “เป็นเด็กเลว” ไม่น่าคบ แต่ทว่า อัตลักษณ์มีการดำรงอยู่ด้วยความเป็นพลวัตที่เลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ ซึ่งจะเห็นได้จากอัตลักษณ์จากรอยสักของโจในปัจจุบัน ที่มีความเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปกับสิ่งที่ผูกติดมากับความเป็นสถาบันภายใต้โครงสร้างของบรรทัดฐานในการยอมรับทางสังคมที่ว่า

“ถ้าอยู่บ้านพักครูที่โรงเรียนแม่ ผมก็ใส่ซาฮันปกตินะ”

“พวกครู และนักเรียนในโรงเรียนแม่ ก็จะมีเข้ามาถามถึงรอยสัก แต่ด้วยเพราะเรียนป.โทหรืออะไรเนี่ย แม่ก็เลยแบบ...เป็นเกราะคุ้มกัน”

“ถ้าบอกว่าไม่ได้เรียน อาจจะไม่ค่อยดีอ่ะ แต่พอรู้ว่าเรียน เค้าก็เปลี่ยนทัศนคติ”

“อ๊ยย!...แท้หรือนะ” อย่างเงี้ย

“อยากมีเหมือนกันนะเนี่ย”

“พูดไปเรื่อยอ่ะ...พอบอกเรียนป.โท”

“แม่ง...ดูน้ำเสียงออกอ่ะ”

“ผมก็แม่ง...คิดในใจ”

“เฮ้ย!...ถ้ากูไม่ได้เรียนป.โทนี่แม่ง...พวกนี้แม่ง...คงเอากูไปนินทาชิบหายวายป่วงอ่ะ”

ดังนั้น จึงทำให้เมื่อบุคคลอื่นพบเห็นอัตลักษณ์จากรอยสักของโจในปัจจุบัน ที่อยู่ภายใต้บรรทัดฐานโครงสร้างจากสถาบันทางสังคม ทำให้บุคคลรอบข้าง มองข้าม และสยบยอมต่ออัตลักษณ์ของความเป็น “เด็กเลว” จากรอยสักที่ถูกประทับตราด้วยการครอบงำของวาทกรรมที่มีอยู่

⁵ สถานภาพการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท

ก่อนนั้นแล้ว

ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับมโนทัศน์เรื่องอัตลักษณ์ของลากอง (Lacan 1994: 4 อ้างใน นภาพร หงษ์ทอง, 2547, น. 23) ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์เปรียบเสมือนเสื้อเกราะอันแปลกแยก ที่มนุษย์มีอัตลักษณ์เพียงเปลือกนอกที่ห่อหุ้มตัวตนที่แท้จริงเอาไว้ โดยอัตลักษณ์จากรอยสักของโจที่ได้รับจากบุคคลอื่นนั้น เป็นการประกอบสร้างจากบรรทัดฐานภายใต้โครงสร้างสถาบันทางสังคม และบริบทของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

ซึ่งจะเห็นได้ว่า เมื่ออัตลักษณ์จากรอยสักของโจถูกนำเสนอภายใต้สภาพการณ์หนึ่ง ๆ อัตลักษณ์จึงมีความเคลื่อนไหว และสามารถเปลี่ยนกลับไปมาได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น

อัตลักษณ์จากรอยสักที่ถูกปรับเปลี่ยน และแปลงรูปจากวาทกรรมทางสังคม

การสักของเบงค์เป็นการยืนยัน ปฏิเสธ และต่อรองบนความปรารถนาที่จะสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักให้ปรากฏบนเรือนร่าง ซึ่งก่อนที่เบงค์จะสัก พ่อเคยพูดกับเบงค์ว่า “ถ้าสักแล้ว ไม่ให้เข้าบ้านนะ” ซึ่งเป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นถึงการครอบงำจากวาทกรรมที่ถูกสั่งสมมาถึงปัจจุบันในเรื่องของการสักที่ว่า หากมีรอยสักจะถูกตีตราว่า “เป็นคนจู้จุก ขี้ตาราง ไม่ควรคบค้าสมาคม” แต่ทว่า เบงค์ก็ได้ประกาศจุดยืนในการต่อต้านวาทกรรมเดิมด้วยการไปสัก

เมื่อพ่อรู้ว่าเบงค์ไปสัก จากการเห็นรูปถ่าย ประกอบกับรอยสักที่เบงค์กล่าวว่า “มันยังไม่เสร็จ รอยสักผมมันยังดูเช็ป ๆ อยู่เลย มีลงเส้น ลงสีบ้าง อะไรอย่างเงี้ย”

จึงทำให้พ่อพูดกับเบงค์ว่า “ไปสักมาทำไม” ซึ่งคำกล่าวของพ่อแสดงให้เห็นถึงเป็นความหวั่นเกรงวาทกรรมที่ถูกสั่งสมมาแต่เดิม จะสร้างความวิตกให้กับเบงค์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า ไม่มีสิ่งใดหลุดพ้นไปจากวาทกรรมที่ถูกสั่งสมขึ้นมาได้ โดยในวันเกิดเหตุเบงค์เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“บ้านผมมีเต็นท์รถ ขายรถอะไรอย่างเงี้ย ปกติผมไม่ค่อยไปร้านเท่าไร บางครั้งก็ไปช่วยพ่อล้างรถ แล้วชุดที่ผมใส่ก็อย่างเงี้ย เสื้อยืด กางเกงขาสวมส่วนตัวใหญ่ ๆ ซึ่งบางคนก็จะดูไม่ออกเหมือนกันว่าเป็นลูกเจ้าของ หรือเปล่า”

“แล้ววันดีคืนดี ผมไปช่วยพ่อล้างรถ พอดอดเสื้อ...”

“ก็เรียบริ้อย...เสร็จเลย”

“มีลูกค้าตะโกนมาข้างหลังว่า...”

“น้อง!...ทำงานได้เงินเดือนเท่าไร”

“ผมเนี่ย...เลยถูกเปลี่ยนสถานะไปเลย แล้วผมก็เนียน⁶ตอบกลับไปว่า”

“อ้อ!...ผมเป็นลูกจ้างครับ”

“คือเค้าคงแอบไปถามพ่อผมก็ได้ว่า “เฮ้ย!...เด็กไปติดคุกที่ไหนมา” เพราะเค้าเห็นรอยสักของผมไง เค้าก็จะมองผมไม่คิดละ”

ทำให้พ่อมาบ่นกับผมว่า “ไปสักทำไม” เพราะลูกค้ามาถามกับพ่อว่า “ผมไปติดคุกมาหรือ” ด้วยเหตุนี้ พ่อถึงบอกผมตั้งแต่แรกว่า “อย่าไปสัก”

เช่นเดียวกับในกรณีของไนต์ เมื่อสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักบนเรือนร่างที่ได้มาด้วยความภาคภูมิใจ แต่เมื่อแม่ของไนต์พบรอยสักบนร่างกาย แม่กล่าวกับไนต์ว่า “บ่ได้หนา ๆ ไปลบออก” เพราะแม่ไม่ต้องการให้ไนต์ถูกรอปรองจากวาทกรรมด้วยรอยสัก ดังนั้น ไนต์จึงไปลบตามคำแนะนำของแม่

แต่ทว่า เมื่อไนต์ลบรอยสักออกไปจากร่างกาย กลับกลายเป็นการตอกย้ำวาทกรรมอัตลักษณ์บนเรือนร่างจากรอยสักเพิ่มขึ้นไปอีก เพราะรอยสักที่ถูกลบออก กลับเป็นรอยแผลเป็นนูนขึ้นมาแทนน้ำหมึกที่สัก จึงทำให้ไนต์มีปัญหาในเรื่องทุนทางกายภาพ ที่ได้รับจากการลบรอยสัก คือความน่าเกลียดของรอยแผลเป็นที่ปรากฏบนร่างกายแทนรอยสัก

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ไนต์สร้างอัตลักษณ์จากรอยสัก ด้วยการสักทับรอยแผลเป็นจากรอยสักเดิม ซึ่งแม่ของไนต์เองก็เห็นด้วย ถึงความน่าเกลียดที่เกิดขึ้นบนร่างกายจากการไปลบรอยสัก จึงอนุญาตให้ไนต์ไปสักทับได้ ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้ลดความน่าเกลียดจากรอยแผลเป็นที่ปรากฏบนร่างกาย

เมื่อไนต์ได้รับรอยสักรูปใหม่บนรอยแผลเป็นจากรอยสักเดิม ไนต์กล่าวว่า “มีรอยสักแล้วทำให้ผมดูดีขึ้นใหม่ ไม่ดูดีหรอก แต่มันอาจจะดูเด่นขึ้น คือสร้างความตกตะลึงให้กับผู้พบเห็นมากกว่า...ไม่เท่หรือ อย่างตอนไปปรับน้องมีกิจกรรมที่ต้องถอดเสื้อ แล้วน้อง ๆ เห็นรอยสักผมเค้าก็ตกใจกัน เค้าคงคิดว่าพี่คนนี่คงจะโหดน่าดู”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์จากรอยสักที่ไนต์ได้รับ จากการมีปฏิสังสรรค์ของกิจกรรมปรับน้อง คือความเป็นบุคคลที่ดูน่ากลัว และโหดเหี้ยม จึงทำให้น้อง ๆ เมื่อพบเห็นอัตลักษณ์จากรอยสักที่ถูกผสมผสานกับรอยแผลเป็นของไนต์ จึงเกิดความหวาดกลัว และไม่กล้าเข้าใกล้ นั่นเป็นเพราะ

⁶ คำว่า “เนียน” เป็นคำศัพท์ภาษาวัยรุ่นที่ใช้แสดงให้เห็นถึงลักษณะการทำตัวไม่รู้ไม่ชี้ แสดงความเป็นพวกเดียวกัน หรือทำตัวกลมกลืนไปกับสถานการณ์ (อึ้งใน แหล่งข่าว www.vcharkarn.com, 2550. “ศัพท์วัยรุ่น.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.vcharkarn.com/include/vcafe/showratoo.php?pid=58835>. (19 กรกฎาคม 2550).

การถูกตีตราสัญลักษณ์ (Sign) รอยสักจากวาทกรรม (Discourse) ที่ครอบงำผู้คนในสังคมไว้ว่า บุคคลที่มีรอยสักจะถูกมองเป็นคนไม่ดี เป็นนักเลงอันธพาล โหดเหี้ยม หัวรุนแรง ไม่น่าคบ ฯลฯ จึงเป็นเหตุให้ไนต์มีอัตลักษณ์จากรอยสักด้วยการครอบงำจากวาทกรรมดังกล่าว

ซึ่งในกรณีนี้ เกิดขึ้นกับพื่อน้ำเต้าเช่นกัน โดยพื่อน้ำเต้ากล่าวว่า “การเป็นอาจารย์ที่มีรอยสักไม่ทำให้เกิดปัญหากับลูกศิษย์ในเรื่องการขาดความเคารพ เพราะเด็กสมัยนี้เปิดรับที่ตัวตนในเรื่องของคุณภาพจากการสอนมากกว่าการมีรสนิยมในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งกาย หรือมีรอยสัก เพราะเมื่อลูกศิษย์มองเห็นรอยสักบนร่างกาย เขาก็จะพูดว่า “เฮ้ย!...อาจารย์เก๋อะ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่เกี่ยวเนื่องกับการมีรอยสัก แล้วไม่สามารถเป็นที่เคารพ และไม่มีประสิทธิภาพในการสอนหนังสือ

แต่ถึงกระนั้น ก็ไม่ทำให้พื่อน้ำเต้ารอดพ้นไปจากวาทกรรมที่ถูกตั้งสมมติได้ โดยพื่อน้ำเต้าได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักนี้ว่า “มีอยู่ครั้งหนึ่ง ต้องเข้าประชุมร่วมกับอาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่ต่างสาขาวิชาภายในมหาวิทยาลัยเดียวกัน”

“ในวันนั้น...เราใส่เสื้อลักษณะเหมือนกับแขนตุ๊กตา แบบพอดีแขน เมื่อเวลาเรายกมืออธิบาย แขนเสื้อก็ค่อย ๆ เลื่อนขึ้น จนกระทั่งมาถึงรอยสัก มีอาจารย์ท่านหนึ่งเดินออกมาจากหัวโต๊ะเดินมาที่เรา แล้วก็ถลกแขนเสื้อเราขึ้น “เนี่ยอะไร...เธอเป็นอาจารย์คณะไหน” เราก็คิดว่าไม่มีอะไรมาก ก็ตอบไปว่าเป็นอาจารย์คณะนั้น คณะนี้ละ และก็สักมานานแล้ว ตั้งแต่เรียนอยู่ปี 2 แล้วละ”

“พ่อแม่เธอยังไง”

“ก็ไม่เห็นว่าอะไรนี่คะ ไม่รู้สึกว่าจะเดือดร้อนอะไรเลย”

“แล้วเค้าไม่ค่าเธอหรือ”

“ทำไมต้องค่าละคะ ไม่ค่าละ เพราะพ่อแม่คิดว่าสิ่งที่หนูทำนั้นมีเหตุผล”

จากนั้น ก็มีคำพูดจากอาจารย์ท่านนี้ว่า “อย่าทำเพิ่มอีกได้ไหม”

“ที่ทำมาก็ Ok....แต่อย่าทำเพิ่มอีกได้ไหม”

พอออกจากที่ประชุม อาจารย์ท่านนี้ก็เดินมาพูดอีกว่า “เวลาสอนนะ...เธอก็หัดปิด ๆ ซะบ้างนะ” แล้วเค้าก็พูด ๆ ๆ ไปจนกระทั่งเราไม่รู้จะตอบอะไร ได้แต่ “ขอบคุณค่ะอย่างเดียว”

“หลังจากนั้น พอมาเจอเราข้างนอกอีกครั้งหนึ่ง หลังจากทำผลงานให้กับคณะที่ร่วมประชุมให้เสร็จ อาจารย์ท่านนี้ ก็ไม่มีปฏิกิริยาที่จะถามถึงเรื่องรอยสักอีกเลย เนื่องจากว่า ผลงานเราออกมา Ok.”

จากบทสัมภาษณ์ของข้อมูลดังกล่าว เบอร์เจอร์ และลัคแมน (Peter Berger and Thomas Luckman อ้างแล้ว ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2547, น. 33) ได้ให้ความหมายในเรื่องอัตลักษณ์ไว้ว่า อัต

ลักษณะถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคม เมื่อตกผลึกแล้ว อาจมีความคงที่ปรับเปลี่ยน หรือแม้กระทั่งเปลี่ยนแปลงรูปไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลัก

ซึ่งจะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์จากรอยสักของเบงค์ โน้ต และพิน้ำเต่า ถูกเปลี่ยนแปลงรูปจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม เป็นอัตลักษณ์ที่ถูกลดคุณค่าทางรูปสัญลักษณ์ (Sign) จากรอยสักที่ปรากฏบนเรือนร่าง โดยอัตลักษณ์ที่ถูกเปลี่ยนแปลงรูปนี้ ได้มาจากสังคมที่ถูกครอบงำจากวาทกรรม ซึ่งเบงค์ โน้ต พิน้ำเต่า และบุคคลอื่น ๆ มีอาจหลุดพ้น หรือปฏิเสธการครอบงำจากวาทกรรมนี้ได้

สรุป

สื่อ มิได้มีอิทธิพลที่ทรงพลัง และอำนาจต่อการทำการสักเพียงปัจจัยเดียวได้อย่างจับปล้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการทางความคิด ความเชื่อ ของแต่ละบุคคลที่จะสร้างอัตลักษณ์ให้ปรากฏบนเรือนร่างจากรอยสัก

โดยอัตลักษณ์จากรอยสัก มีความหลากหลาย และเลื่อนไหลไปกับบริบทของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหนึ่ง ๆ ภายในสังคม

นอกจากนี้ ในกรณีศึกษา และกลุ่มบุคคลที่มีรอยสักที่พบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ถือได้ว่า รอยสักเป็นสื่อในการแสดงการณณ์ที่จะประกาศจุดยืน โดยการต่อต้าน ต่อรอง และปฏิเสธการครอบงำของมายาคติจากวาทกรรมเดิม ด้วยการนิยมรอยสักในเรื่องของความงามทางด้านศิลปะที่ปรากฏบนร่างกาย ซึ่งถือเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของกลุ่มบุคคลที่มีรอยสักในสังคมไทยร่วมสมัย

แต่ทว่า การนิยมสร้างอัตลักษณ์จากรอยสัก ท้ายที่สุดก็อาจหลุดพ้น และปฏิเสธจากการครอบงำของวาทกรรมนี้ได้ ถึงแม้จะมีการต่อต้าน ปฏิเสธ และต่อรองที่จะสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักให้ปรากฏอยู่บนเรือนร่างของตน แต่ละบุคคลก็ตาม